

Del respecte i el reconeixement a l'oblit i el maltractament

Text > TONI VILÀ

Il·lustració > MARC VICENS

Aquest estiu s'ha celebrat a les nostres comarques, un cop més, el Dia Mundial de Presa de Consciència sobre l'Abús i el Maltractament a les Persones Grans, amb diversos actes per donar a conèixer aquests greus fets, sovint amagats sota la catifa a les llars i els centres. És prou significatiu que l'ONU, l'any 2011, reconegués la necessitat de fer front a nous estereotips que reflectien l'increment de prejudicis i actituds negatives, que associen la vellesa amb malaltia, dependència, deteriorament mental, pèrdua, lletjor, inutilitat, aïllament o pobresa. Aquests factors menen cap a actituds hostils vers els drets i la dignitat de les persones grans. Per això, l'objectiu d'aquesta diada és informar i sensibilitzar per aconseguir la inclusió i la participació activa d'aquest col·lectiu, garantir-ne els drets, valorar i aprofitar la seva experiència, i combatre el creixent *edatisme* (neologisme que designa la discriminació que rep una persona per la seva edat).

Aquesta qüestió és una de les que preocupen més als Serveis Socials de les nostres comarques. Tanmateix, en parlar de vellesa hauríem de referir-nos a «velleses», ja que és un procés personal que varia en gran manera segons la situació de salut i el grau de dependència de cada cas. Algunes dades il·lustratives: la població de més de seixanta-cinc anys representa el 19 % de la població total; l'esperança de vida ha fet un tomb impressionant: ha passat de trenta-cinc anys a començament del segle XX a més de vuitanta-tres avui. Ara bé, l'esperança de vida lliure de dependència s'estima entorn dels setanta-cinc anys, és a dir, els darrers vuit anys es viuen, de mitjana, amb algun tipus de dependència.

En aquest context, cal destacar la creació, l'any 2021, de la Comissió Tècnica de Drets i Bon Tracte de les Persones Grans de la demarcació de Girona, amb la participació de les àrees bàsiques de Serveis Socials. Atesa la manca de dades, una de les primeres accions d'aquesta comissió va ser crear el Registre de negligències, abusos i maltractaments a persones grans, que ofereix dades des del 2021. Aquell any es van detectar, principalment des dels serveis socials i sanitaris, dos-cents tretze casos de maltractaments o abusos a persones de més de seixanta-cinc anys a les comarques gironines, tot i que es considera que aquesta xifra és només la punta de l'iceberg.

De les dades recollides es desprèn que, l'any 2024, el tipus de maltractament més freqüent ha estat el psicològic o emocional (cent setanta casos identificats), seguit del maltractament econòmic (cent divuit), el maltractament físic (setanta-set), la negligència (cinquanta-vuit), la vulneració de drets (trenta), l'abandonament (vint-i-nou) i el maltractament sexual (deu). Cal tenir present que la majoria dels casos eren víctimes de més d'un.

Pel que fa al perfil dels agressors, principalment són homes (68,5 %) d'origen espanyol (90,9 %). Els homes representen el 90 % dels agressors en el cas de la parella i són majoria en tots els tipus de relacions amb la víctima. La mitjana d'edat dels agressors era de cinquanta-set anys, tot i que arribava a 73,5 anys en el cas de les parelles i a 35,2 en el cas dels nets.

Des d'una perspectiva sociològica, l'entrada en una societat envellida ha generat transformacions significatives en els valors, els rols socials i la gestió de les emocions. Es pot afirmar que s'ha passat dels homenatges a la vellesa —una tradició molt arrelada a les nostres contrades, des de la primera celebració l'any 1919 a les Planes d'Hostoles—, que reconeixien la saviesa i les seves aportacions, a la necessitat d'intervenir contra l'oblit i el maltractament. Calen accions que, amb un enfocament comunitari, integral i de proximitat, s'adrecin a prevenir, a acompanyar, a evitar l'aïllament i a treballar en xarxa per millorar el benestar de les persones afectades i dels seus familiars. Tanmateix, sense la sensibilització i la implicació dels professionals corresponents i de la ciutadania en general, no serà possible erradicar l'edatisme.

«L'envelliment és una part natural de la vida, i les societats han de reconèixer les capacitats i la dignitat de les persones grans en lloc de tractar-les com una càrrega.»

MARTHA NUSSBAUM